

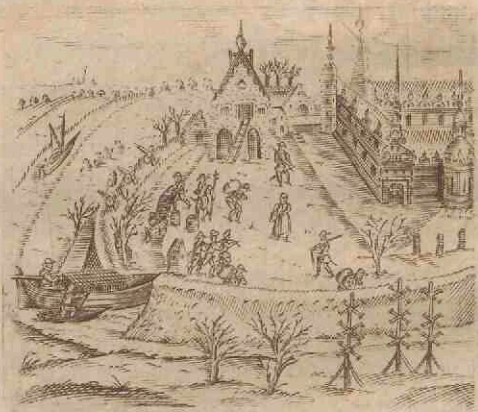
**De cloeck-moedighe ende stoute daet, van het innemen des
Casteels van Breda en verlossinghe der stad : onder het
beleyd van den hoogh-gheboren prins graeff Mauritz van
Nassau, &c.**

<https://hdl.handle.net/1874/36113>

DE
CLOECK-MOEDIGHE
ENDE
Stoute daet, van het innemen des
Casteels van Breda en ver-
lossinghe der Stad.

*Onder het beleyd van den Hoogh-Gheboren Prins
Graeff Mauritz van Nassau, &c.*

**Comedische wijze in Dichte ghestelt / door
IACOB DVYM.**

GHEDRVCKT TOT LEYDEN,
By Henrick Lodowickoon van Haestens/
Int jaer 1606.

Den Edelen, Erntfesten, Wij-

sen, Voorsienighen Heeren, Heere Iustus van Nassau, Gouverneur s' Lands, ende Stad Breda: Mitsgaders de Edele, Erntfeste, VVijse, Voorsienige Heeren, Drossaert, Borgermeesteren, Schepenen, ende VVerthouderen der selver Stad Breda, mijne goet: jonstighen Heeren.

Wien Edele, Erntfeste, VVijse, Voorsienighe Heeren, dat alle de vrome daden des overelds soo ernstlijc en vvijsloopich beschreven zijn, ende boven al bevinden vvy, dat de Romeynen veel eer ende vromicheyd naer ghegeven vword, soo dat soo verre gecomen is, dat men schier al vvatert ghebeurt dat prijsens vvaerdich is, om t' selfde te verheffen, segghen sal naer het ghemeen spreek-vwoord, Tis een Romeyns stuck. Al oft by niemands yet dappers oft hooghmoedichs en soude konnen oft moghen aengbericht vwordē dan by de Romeynen. Voorvvaer als vvy vvilten aensien de principaelste stucken, soo by de Edele, Moghende, Heeren Staten, als by de Prince vanden Huysse van Nassau ghedaen: ende int bysonder t' ghene ten tijden vanden Prince van Oraingnen, saligher ende hoogh-loflijcker memorien is bestaen: Als het trecken door de Maes, het innemen van Berghen in Henegou, Geertruyden-Bergh, Aelst, Middelburch, en andere victorien meer, ende ten tijde van sijn Princelijcke

Excellentie Graef Mauritz, als soo veel heerlijcke ende schier
onwvinbare Steden ingenomen hebbende, als daer zijn: Deven-
ter, Zutphen, Groll, Coevoerden, Steenvijck, Niemeghen,
Groeningen, Geertruyden-Bergh, Berck, de Grave, ende de
stad van Sluys, ende andere ontellijcke meer, van welcke hy
eengroot deel voor d' oogen sijner vyanden inghenomen heeft,
niet tegenstaende dat sy al haer gheveld daer ontrent hadden,
hy heeft soo veel Veld-slagen teghen sijne vyanden gewonnen,
als tot Tuernaut, tot Nieupoort in Vlaendren, ende op andere
plaetsen meer, vvaer af dat tot vvaer-teeckē op de groote Sael
in s' Graven-Haegh hangen over de hondert sessendertich vaen-
delen, thien oft twaelf soo Cornetten als Vanen. Soo dat men
sulcx aenstaende nu ooc met een gemeyn spreec-vvoord wel moch-
te seggen: Dit is een Nederlandsche daet, oft tis een Naßauscht
daed, ende boven al het innemen van de loflijcke stad Breda,
vvaer mochter ter vvereld yet cloecker, vvijselijcker oft vrom-
lijcker aenghericht vworden als het selfde is ghevveest: maer bo-
ven al moet God de eer toegbeschreven vworden, die alle hertē tot
vromicheyd, cloecke yd, ende vvijshe yd ghestiert heeft, ende doot
het beleyd van sijn Princelijcke Excell. Graef Mauritz, met
bevillinghe der Mogender Heeren Staten heeft te vveghen ghe-
bracht, den Schipper ende sijnen Knecht bevveegt heeft, ende ten
letsten den vromen Capiteyn Herrogeir en al die met hem vva-
ren sulck een stout ende cloeck hert gegeven heeft. Voorvvaer dese
beerlijcke daed en behoorden uyt dit mijn Ghedenck-Boeck niet

uyt ghelaten te worden, want het een daed is die men veel
altijd behoort te ghedencken, ende daer men God veel groote-
lijcx af behoort te dancken, dat sy met soo luttel bloed-vergieten
ende schade der Borgberen int bysonder te vreghe is ghebracht.
Ende om dat t' ghene in dicht gestelt vord, meest gelesen vord,
heb ick goet ghevonden t' selfde Comedische-vrijsse te stellen.
Welcke Comedie ic niemand beter en hebbe vveten toe te ey-
genen als inden eersten den Edelen, Erntsesten, VVijsen, Hee-
ren Iustino vvn Nassau, die den vromen Heere van Herro-
giere, inde regeringhe des Lands ende Stad van Breda zijt nae
ghestelt, ende die int innemen van t' Casteel ende Stad' altijd te-
ghen vvoordich by sijn Princelijcke Excel. zijt ghevveest, ende
daer naer aen wvve Edele, Erntseste, VVijse Heeren, Dros-
saerr, Borgermeesteren, ende Schepenen, representerende den
Magistraet van Breda, die nu inde plaets van den ouden
Magistraet, als Voester-Heeren van Godes vvoord en van
alle vromicheyd over de vvoorseyde stad Breda ghestelt zijt.
Bid wvve E. desen mijnen arbeyd te vwillen in danck nemen,
ende God de Almoghende jonne wvve E. al te samen, dat wvve
E. vviem de regeringhe der lofsijcker stad Breda bevolen is, die
mooght met lancduerigen vvoorspoet tot Gods eer, ende der ge-
meynten profijt regeren, Amen. VVt Leyden desen eersten
Januarij des jaers 1606.

By my wvve E. E. goet-vvillighe
Dienaer vvat ick vermach:

IACOB DVYM,

Tot den goetwillighen

Leser, Saluyt.

Eer Lieve, Voorzienighe Leser, ghy sult in dit Turff-schip vinden eenen vande cloeckste Helden die men ter wereld soude moghen vinden: eenen Capiteyn Herrogeir, dienende de Edele Moghende Heeren Staten, onder het ghebied van sijne Princelycke Excellentie Graeff Mauritz: Welcke Herrogeir hem heeft laten met tusschen de sestig ende seventich Soldaten besluyen in het voorschreven schip, behendichlyc onder den Turff ghedeckt, tot dat sy binnē int Casteel zijnde haer meester hebben ghemaect, ende alsoo den Winter sterck ys hadde beginnen te maken, hebben die vanden Casteel (die brand ghebreck begonsten te cruyghen) het selfde schip met cracht van Soldaten doort ys int Casteel ghetrocken, even gelielyc de Troyanen, het Paert met vroom Crijchs-volck gheladen door hare mueren in hare stad trocken. Cloecker noch stouter daed enisser niet veel ghesien, als u dese Comedie sal voorts bringhen. Ende soo yemand de selfde be-geerde den volcke speel-wijs voor te stellen, sal het Raduys oft Stellagie wat langher ghemaect worden, dan men ghemeynlyck doet: Op d'een zijde int eynde moet ghemaect worden een ghedaente van een Casteel, hebbende eenen Wal van binnen, ghedeckt als een Gaelderije, daer men van binnen ter stad waerts uyt spreken magh. Dit Casteel moet hebben een Poort ter stad waert uyt, waer aff de heele stellagie tot over de helft sal de stad representeren, buyten de poort moet een planck oft breed berdligghen, al oft een brug ghe waer, die het Crijchs-volck van binnen stad meynden affte branden. De Crijchslie van't Casteel het Turff-schip intrecken, sullen sy aen een lanck tou trecken tot binnen de poorte van't Casteel sonder dat men het Turff-schip sien sal, al oft syt in Casteel trocken. Ende al word hier oft daer in dese Comedie wat by ghevoeght, oft anders dan de waerheyd was, tot oersel van't spel voort ghesteld, Wy bidden dat sulcx niet qualijck en worde ghenomen, want wy alleen de voornaemste stucken soecken naer de waerheyd voorts te bringhen. De Cleedinghen midts dat se zijn soo die teghenwordich ghebruyckt

ghebruykt worden, moeten naer den eysch ghevolght worden, de Crijch-
lieden die staen tot dienste van sijn Princelijcke Excellentie moeten al oft
Oraenge, oft Oraenge Wit, ende blan slyeers hebben, ende die binnen de
Stad oft het Casteel van Conincks Weghen van Hispangnien zyn moeten
al roode slyders hebben. Wat daer meer oorbaerlyck is sal lichtelijck uyt
het ghenc dat op de margine oft kanten van dese Comedie staet, te vin-
den zyn. Biddende den Leser zelsde soo seer alst moghelijck iste Willen
volghen.

Personagien oft mens-
schē, die in dit spel
ghebruycket vvor-
den.

Adriaen van Berghen.
Graeff Mauritz } van Nassau.
Graeff Philips }
De Knecht van Adriaen van Berghen.
Hopman Herrogeire.
Een pagie van Graef Mauritz.
Capiteyn Lambert.
Capiteyn Logier.
Een der Soldaten van Herrogeire.
Eenen Sergeant van t Casteel.
Een der Soldaten van t Cstael.
Eenen Torf-dragher.
Een der Soldaten vander Stad.
Een der Borghermeesteren.

Voor-reden oft Prologhe

by den Dicht-stelder.

An de Romeyné wort wel menich stuk beschrebe/
Vā stoute heldē cloeck hoogmoedich aengericht
En Hanibal bedreef oock wonder in sijn leven/
Daer noyt gheen stouter daed opt verhaelt op gedicht/
Noyt quamer sulck een werck den mensch int gesicht/
Als onder t' beleyd cloeck des Princen hooch-gebozen/
Graeff Mauritz, nu cozts is gheromen hier int licht/
Breda dat onlangs was gheroost/ gegaen verlozen/
Dooz het Spaensch jock benout/ jae seer gheschat / ge-
schoren/
Is wonderbaerlijck fray verlost uyt het verdriet:
Een schipper goet/ vā God alst blyckt/ daer toe vercozē/
heeft middel ghesocht/ en tijd bequaem oock bespriet/
hy bracht veel hout en tof opt Casteel/ hier dooz liet/
heeft hy haer deucht te doen in sijn hert voorghenomē/
Graeff Mauritz dient hy sulcx aen die niet nae en liet
Int werck te stellen fray/ en deed' haest by hem comen/
Den Hopman Herrogheir, een onder al de vromen
Een uyt ghelesen Man/ een hoog-beroemden Helt/
Die hem daer bozgen liet int schip vrij sonder schromē/
Het tleestich Crijchslie stout/ behendich wel ghestelt:
Sy raken int Casteel/ het stuck blijft onghemelt/
Des nachts sy al de Wacht om den hals seer sel bringē/
Mits het ghevrosen ijs word t' schip schier met ghewelt
Kas inghetrocken mits sy boben alle dinghen
Groot gebreck haddē van Torf, sy den schipper dwingē

Die te ontladen stract/als noodich vooz haer wacht/
Dit is Troiaensche paert/dat daer soo sonderlingen/
Dooz haer poozt was gestelt met vernuft/ooe by nacht/
De Velken braken sy op/en trockent in met cracht:
Soo als sy dit tof-schip tot Breda hier oock deden/
Op t'geen daer in was word niet nau genomen acht/
En hebben daerom al den harden dood gheleden:
En Tropen was verbrant/en gerooft na Mars zeden/
maer Breda word verlost/en quijt van haren last/
De vrienden cregghen sy in/verblid als wel reden:
t'Spaensch Crijch-volck loopt bevreesst / als den on-
weerden gaff/
Gheeft gehooz/en zwijght doch/en op ons bedrijf paff/
Want daer met sult ghy nu claer groot licx bereere tspel
En ghy sult t'verstant van als konnen haest leere wel.

4

Vande eerste Gheschiedenis, de eerste uytcomst.

Adriaen van Borghen.

HOe onghelick gaet het nu in den Crijch te vverck,
d'een land vword daer met rijk, gevveldich en seer sterc
En d'ander vword heel arm, en al die daer in vvoonen,
Recht vwort in d'ees gebruyct, men siet t' plat land verschoone
In d'ander ist moord, brand, Crijchs-gevveld dat men hoort,
D'een land dat leeft in rust, elck reyft vrij onverstoot,
In d'ander en derft ghy niet buyten poorten treden,
Met handen vol gouts gaet ghy in d'een heel met vreden
En niemand misschiet yet, elck leeft vrij onbesvvaert,
Van niemand kan u dit hier beter ziin verclaert
Als van my, die al om magh varen, gaen, en reyfen,
Als ick te Breda ben, gheen quaet kan ick ghepeysen
Oft men siet dat het van des Coninx volck ghebeurt:
Miin hert vveent my int lijf als ick sie hoe t' volck treurt,
Als ick den moervvil sie, en t' ghevvelde hoor vertellen,
En oock dan overdinck, hoe sy de Land-lie quellen,
Tis vvvel een hard ghelagh, tis vvvel een stout bedrijf.
Com' ick in Holland, daer leeft elck vrij van ghekijsf,
Den ploegh gaet sijnen ganck, en het land is vol beesten,
Elck sitt in t'sijn gherust van minsten tot de meesten,
De Steden varen vvvel, en hebben s' Crijchs te bat,
De Crijchs-lie ziin alom seer aenghenaem, om dat
Sy daer aen vvinnen siet, en maend-gheld goet afcrijghen,
Het onderscheyt is groot, vvat ist oft ick vvoud' svvijghen,
Het scheelt als svvart en vvvit, jae het goet en het quaet,

B ij Tis

Tis onghelooflick dat den Griech soo onghelyck gaet,
 Soo tusschen s' Coninx volck: en de verplichte Landen,
 d'een doet al dat hy vvilt, en ontsiet noch God, noch schandē
 By d'ander is ontsicht, en men sal goet recht doen:
 Het Schaep gaet vrij opt land, jae heel vrij gaet het Hoen,
 Ten schiint voorvvaer by haergants geenē criich te vvesen,
 vvēl menich vreemd ghepeys comt my int herr gheresen
 En ick vvensch steeds dat de stad Breda vvaer verlost:
 Het vvaer vvēl doenlick, jaet: soo men die vinden kost
 Die vroomlick haren hals voor het Land vvilden vvaghen,
 Ick bringh' seer dick vvils torff, schier alle veerthien daghen
 Op het Bredaes Casteel, en ick ben daer heel vrij
 O Breda, Breda, ick hoop u te maken bly:
 In meerder vriiheyd oock als ghy nu zitt te bringhen,
 Ick heb vvat goets in sin, en vvoud' God sulcx ghehingen:
 Ick sagh u gheiren eens verlost van't Spaensche ghespuys,
 En dat ghy vveer vvaert by het oud' Nassouffsche huys,
 Om dat ghy ombesvvaert van overlafst soud' leven:
 Ick hoop de Heer sal my ghenaed' en cloeckheyd gheven:
 Des vvil ick vvēl ghemoed, naer s' Graven-Haegh gaen siet,
 En doen Graeff Mauritz van t'voornemen verstaen yet,
 Voor hem een vroom feyt te doen is al miin begheeren,
 Gheen stuck en is my te stout, geen daed kan my verveeten,
 Als ick slechts hem, en t'Land magh doen den trouvvē dinst,
 Dit tidlijck leven hier, acht ick voorvvaer voor t'minst,
 Als ick my over het Spaensche volc slechts eens magh vvrekē,
 Ick hoop al het leed sal haer haest vvēl dier op breken,
 Dat sy daer hebben aen my en miin volck gheroont,
 De Furi van Breda vvord haer hoop ick gheloont,
 Des vvil ick my tot het vverck cloecklick gaen bereyden,
 vvant het comt al te pas die den tijd kan verbeyden.

Gaen int.

Vande

Vande eerste Gheschiedenis de tweede uytcomst.

Graeff Mauritz, Graeff Philips.

Graeff Mauritz.

Ick ben verwondert seer, van sulck een cloeck ghemoet,
Voorvvaer des Schippers hert en sijn jonste is heel goet,
In een slecht schippers kleed kan vvel eē mans hert schuylē.

*Sy come
tsamē 196.*

Graeff Philips.

Maer oft soo oock al is, soud sulcx niet naer vvel vuylen,
Hy vvist sijn saken vvel te bringhen voor den dagh,
De vvoorden ziin goet, soo men haer betrouvven magh,
T'vvaer schaed' dat yemand soud' door hē int verdriet comē.

Graeff Mauritz.

Neen, ick houd' hem voor trou, een onder hondert vromen,
Ick houd seer veel van hem, ick binner in gherust,
vvant tot de ghemeyn saeck heeft hy te grooten lust,
En ick heb hem vvel meer in als seer trou ghevonden.

Graeff Philips.

Voorvvaer soo heeft de Heer hem hier tot ons ghesonden,
Om dat Breda soud ziin verlost van desen hoop.

Graeff Mauritz.

Nu is miin vvenschen meest, vvaer dat ick een beloop
Vol trou en cloecheyt oock, die de daed vvoud' aenvaerden,
Die geen beroemer vvaer, noch die niet luyd' ghebaerden,
Maer als toegrijpens quam, hem dan droegh als een Held.

Graeff Philips.

Daer ziinder vrij ghenoegh, vveest daer met niet ghequelt,

En meest soo vveer ick een, een Crijchs-man onder hondert,
Quam daer bequamer uyt, daer vvaer ick in vervvondert,
Ick heb hem vvel beproeft ghelijck t' vyer doet het gout,
In het aenvanghen cloeck, hoogh-moedich, ende stout:
Die sijnen vyand oock gheen sins en sal ontvvijcken,
Hy is den rechten man, die ons vvel sal gheliicken,
Gheen beter oock als hy, vol trou voor groot en cleyn,
Een Hannibal van vvil, van daden een Romeyn,
Hy heeft sulcx in den dienst van t' Land seer vvel bevvesen.

Graeff Mauritz.

Hy vvord van u ghenoegh voor d'eersten hier ghepresen,
Het gheeft my vvonder oft ick hem ganrs niet en kin.

Graeff Philips.

Ick soud' vvel meynen jae, vvant hy light by my in
De Schanffe vander Voort, van Camerijck oock gheboren,
Herrogeir is den naem, een Hopman uytvercoren,
Die sijn liiff menich vvorf voor het Land heeft ghevvaeght.

Graeff Mauritz.

Herrogeir ken ick vvel, tis recht die my behaeght,
De saeck vereyscht nu haest, ick bid vvilt nae hem trecken,
Verhaelt hem van dit stuck, beginnet hem te ontdecken,
En sendt hem dan tot my, de rest vvord hem verclaert,
De saeck dient hem soo ras niet al gheopenbaert,
Hy dient eerst ondertaft, eer men van't feyt magh ruren.

Graeff Philips.

Ick vind' sulcx oock heel goet, met moet tot aller uren,
De saeck beproeven vvel, eer dat men hem gheeft blood,
Een saeck te vroeg ontdeckt, brengt menich mensch in nood
En alst daer dan tijd is, ist niet vveer in te halen.

Graeff Mauritz.

Ick beyeel u de saeck, vvilt neerstich naer hem talen,

8
Hy moet ghevonden zijn, God gheef vvaer dat hy is.

Graeff Philips.

Op de Schants vind' ick hem, dat vveet ick voor ghevvis,
Ick vvil my dervvaerts nu met grooten vlijt gaen spoeyen,
Soo't u gheraden dunckt, ick vvil my gheeren moeyen,
Hem hier te senden ras, tot voordeel vande saeck.

Graeff Mauritz.

Ick bid vvilt sulcx doch doen, vvant ick naer hem seer haeck,
Ghy sult my grooten dienst daer met voorvvaer betoonen,

Graeff Philips.

In al dat ick doen kan vvilt my gants niet verschoonen,
Ich ben in als ghereed te doen nae u bevel,
Dus neem ick oorloff Neef, de Heer bevvaer u vvvel,
En laet u dit stuck cloeck, voorspoedich gaen in handen,
Dat het streck tot ons eer, en vvvelvaert vande Landen.

Caem in.

Graeff Mauritz.

Dit vvord vvvel een stout stuck, voor Breda een ghenaed'
Soo het ghelucken vvil, maer men moet vroegh en spaed'
God daer om bidden seer, vvant tis niet sonder sorgh,
Eerst moet ick vast gaen, dan stel ick t'lijf tot borgh
Voor de saeck selfs, en dat aen d'Edel Heeren Staten.
T'hangt al aen haer, vvat ick sal moghen doen oft laten,
Maer haerder hert is goet, en t'Land in als ghetrou,
En het moest groot zijn, dat daer yemand my nu fou
Affslaghen, oft een goet vverck soecken te verhinderen:
vvant al dat ick doe is voor t'Land, haer, en haer kinderen,
En naer de vvvelvaert s' Lands ist dat ick altijd tracht,
Maer Herrogeir vvord nu van herten seer vervvacht:
Ick vvil bestellen dat schier allen dinck ghereet,, is,
En d'ijser smeden oock ter vvijlen dat noch heet,, is.

Caet in.

Vande

Vande eerste Gheschiedenis de derde uytcomst.

Adriaen van Berghen, Sijnen Knecht.

Adriaen.

*De schip-
per alleen
uyt.* **N**V het spel gherockt is, moet het zijn af ghesponnen,
vvant soud' daer blijven nu, t' vvaer beter noyt begonnē,
Ick ben tot als ghereed, jae comer aff dat magh, (dagh,
Criigh' ick maer slechts cloeck volck, ick vvensch vvel om dē
Dat het ghebeuren sal, vvant ick vveet t' sal vvel lucken,
Siin Excellenci sal (hoop ick) dit roof ken plucken,
Het vvelck aen siinen crans, sal ziin als diamant:
Gheliick als daer een zeer clopt, dat hirtigh is van branr,
Soo clopt nu oock miin hert, dyvelck haectt met allen seere,
Dat t' spel vvel mocht vergaen, ick betrouw Godden Heere:
Die door my vvercken sal, ter tijd daer toe bequaem.
O Breda, ghy sult haest aen roepen s' Heeren naem,
En verlost sult ghy ziin van die u nu bedroeven,
*De knecht
comt uyt.* Hier comt nu miinen Knecht, hem moet ick vvel beproevē,
Hoe hem het stuck aenstaet, en hoe hy is ghesint.

De Knecht.

Men seyt ghemeynlick veel, dat niemand hem en vint,
Int verdriet, oft hy en moet sy selfs daer in bringhen,
Dit heb ick op den Baes, die hem soo sonderlinghen
Met Breda besich houd, te helpen uyt verdriet,
Voorvvaer hy kant vvel doen, t' ghevaer is min dan yet
Dat te vervvachten is, ick vvil hem ghetrou blijven:
Ick vvil nu tot hem gaen, den moed tot stuck verstijven,
Hem cloecklick oock bystaen tot t' leste druppel bloets,
VVel

10
Vvel Baes, hoe ist doch al?

Adriaen.

Hy come
naerder.

Ick vveet niet dan als goets,
Die claghen hebben doch ter vverelt gants gheen vrinden,
Ick docht bykans dat ick u hier ontrent soud' vinden,
Ick ben heel bly, dat ghy soo juyft nu comt te pas.

De Knecht.

Ick docht voorvvaer vvel dat ick by u ghebreck vvas,
Maer hoe ist met die saeck, sal daer oock yet aff comen.

Adriaen.

VVy moeten daer haest aen, ick hebt al aen ghenomen,
Siin Princeliick' Genaed' is de saeck al verhaelt.
Dus en dient op het stuck nu niet seer langh ghedraelt,
Als ick vveer by hem com', sal hy uer en dagh segghen,
Des moeten vvy oock vvel ons vverck gaen over legghen,
VVant in u heb ick my vvel vast en sterck berrouet.

De Knecht.

Ick blijf u altijd trou, miin vvoord my niet berout,
Daer is miin hand, gheensins en sal ick u ontvrijcken,
Tot inder dood toe sal miin vroomheyd aen u blijcken,
VVat u ontmoeten kan, sal my oock ziin ten deel,

Adriaen.

Nu is miin hert gheruyst, tis nu ghesterckt gheheel,
Als ick u met heb, salt ten besten vvel ghedijen:
Ick hoop den goeden God sal Breda eens bevrijen
Van al t'gheboefte snoo, en al haer boos bedrijsf.

De Knecht.

Al dat ick heb vvord voor haer ghevvaeght, dats miin lijf
Dat vvil ick gheiren voor de Borghers noch by setten.

Adriaen.

Als vvy d'een d'ander trou ziin, vvat kan ons doch letten,

C

Ick

Ick hoop vvy halen haest eer, prijs, en danck,
vvy vworden hoogh gheacht, en dat ons leven lanck,
Iac hondert jaeren naer ons, sal elck noch van ons spreken.

De Knecht.

Aen een vereeringhe goet en salt elck niet ontbreken,
Dat vveet ick voor ghevvis, des vvensch ick om den dagh.

Adriaen.

Noch ontrent de daghen acht, oft soo ras als ick magh,
Sal ick u de vveet doen, vvat daer aff is besloten.

De Knecht.

Voorvvaer my en heeft noyt, t' verlanghen soo verdrotten,
Alst my voortaan nu sal, tot dat ick hoor t' besluyt,
Noyt gheenen Bruydegom verlangnden nae sijn Bruyt,
Met sulck een vroliick hert, oft met sulck verblijdinghe,
Als ick doe naer den dagh, en van des daeds tijdinghe:
vvant eenen dagh sal my vvel dencken thien te ziin,
T' verlanghen sal my meer ziin, dan al ander pijn,
vvant noyt uer inden dagh, ick sal naer sulcx steeds vvenschē.

Adriaen.

Maer en gheeft u niet blood, by lijf aen gheene menschen,
Tis boven al te doen met eenen heuſſchen mond,
Door t'ſvvyghen hem noyt mensch bedrogen claer en vond,
Maer menich int verdriet raect door t'vroegh openbaren,
Gheluckigh ziin sy al, die haer tongh' vvel bevaren,
En totter daed selfs haer niet en beroemen gans,
vvat ziinder doch vergaen, jae om hals komen mans
Door haer tongh' die te vroegh t'voornemē ginck ontdeckē,
Maer het is tijd laet ons naer huys nu gaen vertrecken,
Vervvachten tijdingh' goet van den bestemden tijd,

Scen iii. Die in als sijn best doet, en vervvacht gheen vervvijd.

Vande

12
Vande tweede Gheschiedenis,
de eerste uytcomst.

Graeff Philips, Capiteyn Herrogeir.

Graeff Philips.

Ick vervvacht Herrogeir, die ick hier heb bescheyden,
Hoe dunckt een dē tijd lang als men vvat moet verbeydē,
Het verdriet een terstond, siet vvaer hy comt ghegaen.

Herrogeir.

Ick en vveet niet dat miin volck vvat quaets heeft ghedaen,
vvat magh daer schuylen doch, oft vvat mach dit bedieden,
Dat ons Gouverneur my dus vlijtigh laet ontbieden:
Ou, ginder staet hy, daer is vvat vreemds voor de hand,
vvillecom u Genaed', vvat nieus doch uyt Holland,
Is daer niet van den Crijch, oft ons Crijchslie ten besten.

*Hy doet
reveren-
tie.*

Graeff Philips.

Ba jaet, met allen veel, den Crijch op veel ghevvesten,
Een tiidingh' my behaeght, en die is boven al
En ick vveet voor ghevvis, dats u behaghen sal,
vwant tis een Romeyns stuck dat daer is te beschicken.

Herrogeir.

Voorvvaer als ick sulcx hoor, t'hert begint te verquicken,
Als ick slechts met magh doen, om halen priis en eer.

Graeff Philips.

Noyt gheen bequamer daet, die met hulp vanden Heer,
Het Land nut en profijt, jae vreught kan by ghebringhen.

Herrogeir.

u Genaed' vveet doch vvel, dat ick soo sonderlinghen,

C ij

Van

Van ouds altijd seer ben gheneycht, om dienst te doen,
Miin hert lacht in miin lijff alst is des Crijchs saysoen,
En dat ick metter daet mach eer en prijs beseffen,
Den aenflagh prijs ick meest, die vvat groots mach aentreffen
En daer t' Land aff vervvacht een sonderlinghe vreught.

Graeff Philips.

Geen Crijchsman en deed' noyt sulck' eē volmaecte deught,
Aen sijnen Heer en Prins, als daer nu magh ghebeuren.

Herrogeir.

u Genaed' vveet van ouds, dat ick tot aller ueren.
Tot den dienst ghereed ben, en niet is my te svvaer,
T'lijf is voor t' Land al langh gheoffert, dat is claer,
Ick en ontfic gheen dood, niet en magh my verdrieten,
Alst Land door mijnen dienst vvat voorspoed mach genietē,
En dat den vyand daer door vvorden magh confuys,
En meest als ick dienst magh doen aen't Nassausche huys,
Dus seght vrij vvat daer schuylt, vvant ick tot als ghereed kin,

Graeff Philips.

Nu ick sulcx voorvvaer vveet, en daer aff t' recht bescheed bin
Soo heb ick uvv's vermaent, en u voor aen ghestelt
Aen d' Excellenci, die u bekend voor een Held,
En u een vrome daed yvel soude toe betrouvven.

Herrogeir.

Betrout hy my sulcx toe, o vroom huys van Nassauvven,
Magh ick maer slechts dienst doen, ghebied my vvat ghy vvilt
Miin hert verheucht my seer, den moet my heel verprilt
Ontdeckt my vrij de saeck, vvat soud' voor aenflagh vvesen,
Te V Vater oft te Land', oft een stad uytghelesen,
T'ghelt my doch al gheliick, miin lijff dat vvord ghevvaeght.

Graeff Philips.

Het is de stad Breda, als ghy daer naer soo vraeght,

Daer

14
Daer het Land, en ons oock, soo veel aen is gheleghen.

Herrogeir.

Den visch vvaer vvel seer goet, vvaer hy maer slecht gecregen
Maer segt doch hoe raeck aen, de plaets is veel te sterck,

Graeff Philips.

Met eenen loosen vond moest ghy daer gaen te vverck,
Door t' Casteel is den vvegh om de stad te ghevinnen.

Herrogeir.

Ick hadder vvel moet toe, had icker hondert binnen,
Daer niemand afen vviift, en veel volcx vvaer ontrent.

Graeff Philips.

En oft ick u den vvegh daer maeckten toe beken,
Soud' ghy voor al de rest vvel vwillen sorghe draghen.

Herrogeir.

Ick en kan niet meer dan ghetrouliick t'lijf ghevraghen,
En dan beleyden t' stuck in als soo't vvel behoort.

Graeff Philips.

Ick sie vvel ick moet u noch segghen t' leste vvoort.
Als dat daer middel is om in t' Casteel te raken.

Herrogeir.

Soo vvaer het preken uyt, dat vwaren goede saken,
Is daer nu middel toe, soo ist ghevonnen spel,
Maer eerst moet sulcx voor al oock sijn versonnen vvel,
Ick vvoud' dat ick vviift, door vvat vvegh, oft met vvat listen.

Graeff Philips.

Om niet veel vvoorden hier te vergheefs te verquisten,
Een schipper, een cloeck man, bringht veel hout opt Casteel,
Die oock tot dees saeck, en tot ons, is ghesint heel,
Hy vveet raed, tselstich oft meer Crijchslie fray te borghen,
Beneden in sijn schip, men magh vrij sonder sorghen,

Op hem betrouvven vvel, hy meynt de saeck ghevvis,
Als dan den vvegh by nacht heel goet en open is,
Om de nacht-vvachten al onversiens t'over vallen,
Een poorte kan men ras die staet aen d'achtervallen,
Met haest open ghedoen, en laten t' volck soo in.

Herrogeir.

Maer oft de Schipper vvaer een boef, moest niet te min
Het Criichf-volck int ghemeyn niet al om den hals comen,
Men heeft sulck een vverck boos voortiids vvel meer verno-
Maer hoe dat nu is, miin lijff sett ick gheeren by, (men,
Al soud'ick in miin dood gaen, ick vvaeght even bly:
En al dat ick doen kan, en sal ick gheensins laten.

Graeff Philips.

Het beste Criichf-volck sult ghy nemen t'uvver baten,
Het cloeckste dat daer is, ghevvillich, en seer stout;
Dat heel onvertzaeght is, en gheensins en verflout,
Dat ghy te vinden vveet: al vvaert by veel Hoplieden,
T' moest met een saelle daed ter middernacht gheschieden,
Sy moesten inder eyl, met cloeckheyd ziin verrast.

Herrogeir.

Ick vveet daer vvel raed toe, ick bid gheeft my den last,
Ick heb naer sulcke daed, lang ghevacht met verlanghen,
Om goeden dienst te doen, daer vvat veel mocht aenhangen,
Miin hert dat vvenscht doch steeds na eē goet Romeyns stuc.

Graeff Philips.

Alst tiid is soo vvensch ick u daer met goet gheluck,
Het is een saeck die u gheheel vvel sal gheliicken,
De daed sal uvven staet (hoop ick) oock seer verriicken.
Maer houd het noch by u, ten dient gantsch niet verhaelt.

Herro-

Herrogeir.

Een die niet svvijghen kan, seer selden eer behaelt,
Maer die kan svvijghen en doen, kan veel dinghs beginnen.

Graeff Philips.

Om dan den Schipper selfs, en vvaerheyd vvel te kinnen,
Soo sult ghy nu terstond gaen naer des Graven-Haegh,
Byd' Excellenci self, die u nu allen daegh,
Met ernst en moet vervvacht, draeght hem dees miine briefv̄.

Herrogeir.

Al vvat u Genaed', nu eenichsins magh believeen,
Ben ick ghereed te doen, en dat met aller spoet,
Des gae ick der vvaerts ras, en dat op staende voet,
Oorloff neem ick nu Heer, ick beveel God u G'naden,

Graeff Philips.

Hem soo te senden docht my voor al vvel gheraden,
Vvant tis een Crijchf-man goet, een Heldt van herten vroom
Seer selden vind' ick sijns gheliick vvaer dat ick coom,
En ick vveet ghevvis oock dat hy stuck vvel claren,, sal,
Ick vvil naer huys, en sien hoe allen dingh varen,, sal.

Graeff
Philips
geeft hem
den brief.

Gaet in.

Gaet in.

Vande

Vande tweede Gheschiedenis, de tweede uytcomst.

*Graeff Mauritz, Een Pagie, Herrogheir, Adriaen van
Berghen.*

Graeff Mauritz.

EEn hert dat naer eer tracht, moet hopen en veel duchten,
In voorspoed ist verblijd, maer teghenspoed doet suchten,
Tis altijd niet voorvind, t' misluct oock vvel een reys,
Om dit stuck van Breda, ick schier nacht ende dach peys,
Herrogheir vvord vervvacht, my lust hem eens te hooren,
Mocht ick doch dat spaensch volck daer binnē eens verstoore
Maer vvat ist, het moet claer vvel seker zijn ghevat,
VVant tis miins Vaders volck, miin Vaderlijcke stat,
Niergheeren soud' ick haer sien te grond' gaen oft schenden,
Ick sal daer miinen vlijd (ist doenliick) oock toe vvenden :
Engave God dar het toeginck nae miinen vvil,
Den Crijch laet ons veel toe, dat beter vvaer heel siil:
Te vooren vvel bedacht en ghedaen naer vvijselijck
VVant goeden raed, voor daed is altijd seer prijselijck.

Eenen pagie.

Een Hopman gheeren spraeck u Excellenci aen,
My dunckt tis Herrogheir, soo ick vvel heb verstaen,
Hy comt van verr' ghereyft, soo my dunckt aen sijn kleeren.

Graeff Mauritz.

Ick hope dat dees sijn comst, ons al vvat goets sal leeren,
Dat hy vrij binnen com', soo hy daer is alleen,
VVillecom Hopman ghy zijt heel vroegh op de been,
VVant

Herrogeir.

Op gister vroegh, soo ick last creegh vvoud' ick niet beyden,
Maer schickte my op reys, met sijns Genaden brieff.

Graeff Mauritz.

Dees tijding' die ick hoor, is my met allen lieff,
Hy schrijft my dat hy met u int lang heeft ghesproken,
Ten is niet van nood' schrijft hy u tot t' vverck te stoken,
Van de saeck die hy u breed en vviyd heeft verclaert.

*Graeff
Mauritz
leest den
brieff.*

Herrogeir.

Heer, geen stuck, light oft zvvaer, daer ick voor ben vervaert,
Als d' Excellenti magh een goeden dienst ghebeuren,
Al miinen vvensch die is dat ick tot allen ueren
T'lijf vvaghen magh voor t' Land, en de ghemeene saeck.

Graeff Mauritz.

Naer sulck een vroom vvoord ick altijd voorvvaer haeck,
Ten ziin gheen Cocken al die met een langh mes treden:
Maer behaegt u de saeck :

Herrogeir.

Met allen vvvel, als reden,
Den Schipper is die trou, soo gaet de saeck heel vast.

Graeff Mauritz.

Hola, seght Adriaen den Schipper dat hy past
Te comen hier terstont, hy en magh gheensins toeven,
Ick vveet als ghy hem siet, hy behaegt u met lust.

*Roep t ee-
nen pagie*

Herrogeir.

Als ghy Heer hem betrou, ick benner in gherust,
Het ghelt hem soo vvvel t'lijf, als my oock doet het miin,
Ick en sorgh nerghens voor, t' verlanghen is my piin,
Ick vvoud' dat morgen vvaer, en dat vvaer nae ons vvenschē.

D Graeff

Graeff Mauritz.

Vvel Adriaen hoe ist?

Adriaen.

Heer ick vvacht al naer menschen,
En naer uer ende dagh, my verlanght naer bescheet,
VVant in ses ueren tijds ben ick voorvvaer ghereet,
Als d' Excellenci vvil ick laet my veerdich vinden.

Graeff Mauritz.

Dir is den Hopman cloeck, die ick met u soud' vinden,
Bringht ghy hem slechts daer in, met de rest vveet hy raet.

Adriaen.

Daer vveet ick vvel vvegh met, gaet voorts hoe dat het gaet,
Als sy opt Casteel ziin, dan laet ick haer voorts forghen.

Herrogeir.

Maer vvat voor een ghetal soud ghy vvel konnen borghen?
Dit dient verfonnen vvel, t' vvaer goet dat ick sulcx vvist.

Adriaen.

Ontrent de tseventich, soo ick vvel heb ghegift,
Die konnen claer al vvel sijn onder den torf schuylen.

Herrogeir.

vvord ghy oock nau besocht, het soud daer door vvel vvuylen,
Ick had ghehoort van hout, en seght ghy nu van torf.

Adriaen.

Mids het hout te rou is, ick sulcx niet vvaghen dorf,
Den torf hem beter tast, en kan t' volck vvel bedecken,
En sy ontbieden torf, dus sal dit gheheel strecken
Tot onsen voordeel groot, en tis verr' t' beste vverck.

Herrogeir.

Tis noch goet dat ick hoor, en dat ick aen u merck,

Maer

20
Maer d'onder soecken ist, dat benout boven vvonder.

Adriaen.

Sy sien dan hier, dan daer, en meest in den voor onder,
Maer ten heeft gants gheen nood, zijt daer voor niet bevrees
Ick ben daer al om by, dat soud my treffen meest,
En sorght voor gheen misval, die daed die salt betoonen.

Graeff Mauritz.

En denckt oock niet oft men salt u vvel grootlicx loonen:
De Heeren Staten ziin in als vrij vvat beleeft.

Herrogeir.

Tis my ghenoech dat men my den last en eer gheeft,
Dat ick voor t' Land en den getrouvven dienst mach sterven,
Maer ick hoop van den Heer noch t'leven te ververven,
En d' Excellenci noch te doen oprechten dienst.

Adriaen.

En ick en begheer my te sparen niet int minst,
Mach ick slechts dees deught doen aen des stads ingheseten.

Herrogeir.

Maer het gheral des volcx dat vvild' ick seer vvel vveten,
Dat daer de vvapen draeght, en het Casteel bevvaert.

Adriaen.

Die en ziin niet seer sterck, vveest daer niet in besvvaert,
Een hondert, min oft meer, vvat is dat voor haer allen:
Die kan men onversiens int vvacht-huys overvallen,
Den nacht maect haer vervaert, en lichtelijck beschaemt.

Herrogeir.

Och vvaer ick daer slechts aē, dagh ick vvou dat ghy quaemt,
Dat ick sulcx mocht bestaen, ick soud' my g'luckich achten.

Graeff Mauritz.

VVilt ouder u beyd' dan den dagh en tijd vervvachten:

D ij

En

Siet dat ghy tsamen vvel, d'een d'ander onderricht,
En u doch vvel versint, tis een saeck van ghevicht:
Ghy Adriaen en sult met niemand oock handelen,
Als desen Hopman cloeck, vvilt trouliick doch vvandelen,
Maeckt u schip haest ghereed, en timmert soo't behoort,
En ghy Herrogeir reyft ghy nae de Schants ter Noort,
Houd vaerdigh al u volck, vvilt niet te kennen gheven,
Voor dat ghy op vvegh zitt, vvilt doch voorsichtich leven,
Ick sal my oock mer vlijt gaen maken heel ghereet,
En van de Staten oock vercrighen t'vol bescheet,
De Loop-plaets sal zinn in den Clunder naer miin vvenschen
En betrouet de saeck doch ter vverelt aengheen menschen,
Ick salt verdienen vveer al den dienst die ghy doet.

Herrogeir.

Noyt en had ick totgheen stuck sulcken goeden moet,
Thert lacht my in miin liif, ick hoop tsal vvel afloopen,
Ick sal vervvinner zinn, oft met den hals becoopen,
Dus heer alst u belieft, den dienst is t'uvven best.

Adriaen.

Trou blijf ick totter dood, t'sal bliicken op het lest,
u Excellenci magh hem daer op vvel betrouvven.

Graeff Mauritz.

Ick ben seer bly dat ick u beyd' soo magh aenschouven,
Ick beveel u de saeck, blijft altijd soo ghesindt,
Laet ons God bidden oock, dat hy doch sy ons vrindt:
Laet ons hem de saeck nu op gheven t'allen stonden,
Tot dat bequamen tijd voor ons magh zinn ghevonden,
Daer aff ick dagh en uer u maken sal bekent,
Al ben ick van u, t'herth blijft u altijd ontrent.

Gaet in.

Herrogeir,

Vvel Matroos, gaen vvy oock elck sijnen last volbringhen.

Maeckt

22
Maeckt ghy de plaets vvel reed', ick sal voôr alle dinghen
Sorgh draghen tot het volck, en tot het stuck bequaem.

Adriaen.

Dat ghy nu den last hebt, is my seer aenghenaem,
En ick hoop dat vvy tvvee t' stuck sullen vvel uyt vuren,
Ick sal u ghetrou ziin, en blijven t' aller uren,
Daer is miin hand en trou, u Dienaer vvil ick ziin.

Herrogeir.

Als broeders vvillen vvy de daed nae trachten sijn,
vvy vvillen elck int sijn, ons lustich vvel gaen draghen,
Als de liefd' groot is sal sy naet gheen ghevaer vraghen.

Vande derde Gheschiedenis, de eerste uytcomst.

Graeff Mauritz, Capiteyn Lambert.

Graeff Mauritz.

DEES saeck van Breda my nu doch al te seer quelt,
Sy is mits koud', en ijs, te seer lang uyt ghesfelt,
Tis vreemd dat daer geë Prins, hoe sterck, hoe rijk van lande
En is, oft God heeft al sijn saken in sijn handen,
Niet dan alst hem beliest, en gheschiet daer doch yet,
VVat men ter handen treckt, hoe seer dat een verdriet:
Hy is Heer boven al, het moet hem eerst believen,
Ick heb van ghister nacht ghesonden een met brieven,
Dat sy haer houden reed' al teghen dijnsdagh's nacht,
Maer s'vinters felle kou, soo snelliick baert haer cracht,

*Sijn Ex-
cellencie
come alle
uyt.*

D iij

Dat

Dat ick forgh dat te seer voor ons vvel mocht gaen vriesen,
Des vvy d'aenbieding' en niet dan tijd en verliesen,
D'vverck dient daer om ghchacft, eer t'vvater vvord te hert,

De pagie
comt myc.

Hou Page.

Eenen Pagie.

Vvat ist Heer?

Graeff Mauritz.

De pagie
loopt in.

Roept Capteyn Lambert,

Dat hy hier com' by my, hy moet hem vrij vvat spoeyen,
Hy sal hem met dees saeck met allen gheeren moeyen,
Hy doet seer gheeren dienst, en is seer trou van raet,
Als hy maer van crijch hoort sijn hert int lijf op gaet,
Hy heeft sulcx vvel ghetoot op veel verscheyden plecken,

Capiteyn
Lambert
comt myc.

Capiteyn ghy moet ras op staende voet vertrecken,
Op de Schants van Noord-Dam, daer vind ghy Herrogeir:
Draecht hem dees briefē met, daer ick u aff sprack schier,
Saegh' ick vvel gheeren nu van eenen dagh vervroeghen,
Straet Herrogeir vvel by, en vvilt u by hem voeghen:
Ghy moet in dit stuck ziin den tvveeden van persoon,
Naest hem: alst ghedaen is, vervvacht dan oock den loon
Die een Soldaet toe comt, d'vvelck tsvuer vveer sal verfoeten.

Lambert.

Ick ben voorvvaer bly dat ick den dagh magh ontmoeten,
Om d'Excellenci eens ghetrouvven dienst te doen,
Ick ken Herrogeir vvel, het is een Crijchs-man koen,
Ick sal hem oock bystaen als trou vve broeders horen.

Graeff Mauritz.

Reyft dan nu terstond heen, laet geenē tijd verloren,
Ick sal my metter vaert oock maken op de been,
vvant inden Clunder ist volck nu schier al by een,
vvv sullen op den tijd, en onsen dagh vvel passē.

Lambert.

Lambert.

Soo neem ick oorloff Heer met vlijt sal ick my rassen,
Om naer te comen vvel, den last en bevel dat,

Graeff Mauritz.

Ick beveel God de saeck, ick moet naer dat ick kan
Mijn besten altijd doen, en my heel vaerdigh houven,
Tis Godes vverck, ten is gheen menschen te betrouven.

Vertrecc
met eer-
biedinghe.

Gaen in.

Vande derde Gheschiedenis, de tweede uytcomst.

*Capiteyn Herrogeir, Capiteyn Logier, Capiteyn Lambert,
Een der Soldaten.*

Herrogeir.

IC vind heel goet r'gheen dat sijn Excellenci schrijft,
En my vervyondert seer: vvaer dat het Crijchs-volck blijft
Dat ick ontboden heb, my begint te verlanghen.
Ick hoop sy hebben den brief van my al ontfanghen,
Tis nu juyft den tijd claer, dat d'uer verstreken is :
Dat sy hier moesten ziin, dat vveet ick voor ghevvis:
Soud' ick bedroghen ziin, soud' yemand my verlaten:
Capiteyn Logier comt met seshien fray Soldaten
uyt r'vaendel van Graeff Philips: en ginder comt Frevel
Met seshien gassen cloeck: dit past voorvvaer heel vvel :
Thert in mijn lijff begint te dincken om te vechten.
r'Ziin (soo ick vvel vveet) al fray beproefde knechten,
Van Heusden comen sy, van mijn Heer van Famael.

Herro-
gier comt
uyt met
Capiteyn
Lambert.

En come
deen voor
endander
naer uyt.

Daer

Herro-
gier geeft
de soldate
dehand.

Daer comt t'held met volck' van miin Heer van Lier temael,
En twintich vier van miin, die zijn al onder vveghen,
VVillecom miin broeders cloeck, den last nu eerst gecregen,
Van d' Excellenci selfs vvord u gheopenbaert,
Hy vveet dat niemand van u al sy selfs en spaert:
Als den nood sulcx vereyscht, des bid hy u eendrachtich,
Dat elck hem een held toon', als ghy oock zitt vvarachtich:
Int Zvvartenberghs Veir leyt een schip met torff ghereet,
Daer moeten vvy al in: tis bequaem, soo ick vveet
Om tseventich van ons behendich in te borghen,
De saeck is claer heel goet, vvilt nerghens doch voor sorghen
VVant desen torf vvord opt Bredaes Casteel vervvacht,
VVat hebben vvy te doen, dan s'nacht ter middernacht
Al de vvacht-plaetsen snel, en cloecklick t' overloopen,
Een hondert die daer zinn, oft vvy moetent becoopen,
Het voordeel is voor ons, vvy hebben goede kans,
Als Lceuvvsn moeten vvy ons toonen, cloeck als mans,
Sijn Excellenci selfs sal onder t' Casteel vvesen,
Graeff Hohenloo, Graeff Philips, veel heerē vvaert gepresen,
Iustinus van Nassau, Veer, Famael, en noch meer,
Verlanghen als vvy doen, jae ommers vvcl soo seer,
Die fullen by ons zinn, als vvy het stuck aengrijpen.

Capiteyn Logier.

Ick hoor vvcl vvat dat is, het salder vvcl hart nijpen,
Maer comer af vvat vvil, het stuck staet my vvcl aen.

Capiteyn Lambert.

En twijfelt oock niet oft vvy fullen eer begaen,
Te meer dat dees stad is van't huys van Nassau comen,
t'Land vvord met haer ghedient, en als sy is ghenomen,
Is Braband open heel, tis eenen voet int Land.

Herro-

Herrogeir.

Vvy moeten naer t'schip toe, den tiid is voor de hand,
 vvat seght ghylieden dan miin lieve trou ghesellen,
 Ick hoop vvy moghen ons hert vvel vast op u stellen,
 Dat ghy ons bystaen sult, met u lijf, en u bloed,
 Ick ken u over langh, oock ken ick u ghemoed,
 En hoe ghy u noch meer voortijden hebr ghedraghen:
 Zijt ghy dan al ghereed, om t'lijf met ons te vvaghen?
 Seght sulcx al vrij rond uyt, maer die vreesst het dangier,
 Die vertreck vveer te rug', en gae in tijds van hier,
 Maer zijt ghy cloeck ghesint, vvilt u lijf by' t ons setten,
 Ghy vvord verbeter haest, vvilt op u stuck vvel letten,
 Ghy vvord verhooght, gheacht, als Crijchslie goet befaemt.

Een der Soldaten.

vvy hopen ons in als te draghen alst betaemt,
 Als goed Crijchslie ghebeurt, daer Hoplic ons voortreden,
 Die volghen vvy al naer, vvy vvaghen t'lijf als reden,
 De letste druppel bloets is voor t' Land en den dinst.

Herrogeir.

Gaen vvy te samen dan, soo vvel de meest als minst,
 Ick sal u cloeck voor gaen, de Heer ons gheleyden,, sal,
 Den tiid is nu al hier, dat men ons verbeyden,, sal.

Gaen in.

E Vande

Vande derde Gheschiedenis, de derde uytcomst.

*Capiteyn Herrogeir, Capiteyn Lambert, Adriaen van
Berghen.*

Herrogeir.

*Herro-
geir met
de Heptle
den comē
uyt en
sommighe
knechten.*

WAt ramp, vvat droes is dit, my dunct vvy sijn verradē,
Och Schipper ick dachts vvel, ziiit dit u cloecke daden
vvy had dit doch van hem, ter vvereld oyt ghedocht,
Hoe hebben vvy ghegaen, hoe hebben vvy ghesocht,
Gevondē Schipper, noch het schip, noch knecht eenpaerlijc,
Den heelen nacht ghedoot, int doncker seer vvervaerlijck,
Ick sorgh vvy ziiin vercocht, vvaer levring' slechts gheschiet.

Capiteyn Lambert.

Is dan t'voornemen al, en aenslaghe heel te niet,
O eeuwigh groot verdriet, hy vvaer vvel vveert ghewangen,
Als d'Excellenci dees quae tijdingh' sal ontfanghen,
vvat sal hy segghen doch, t' misval is veel te groot,
Dan t'vvaer goet en quacm daer noch niemand in den noot,
vvant ick sorgh voorvvaer seer, dat daer vverraet moet schuylē,
Het vvaer een jammer groot, het soud voor ons vvel vuylen,
vvant tis om ons ghedaen, vvy komen noch om hals.

*Adriaen
vā berghen
comt uyt.*

Adriaen.

Ick hoop dat al vvel is, maer ick hoor vvat gheschals,
My dunckt dat ons volck is, vvat sal dit doch bedieden.

Herrogeir.

Sa, sa, ghy schelm, ghy en sult ons nu niet ontvlieden,
Meynt ghy dat vvy dood ziiin, en den vvensch is vervult.

Adriaen.

Adriaen.

Miins lijfs ghenae, ick en heb nerghens doch in schult,
Ick meyn my al stil en dier, by u t' s'gheep te vinden.

Herrogeir.

VVaer is het schip ghy Loer, den Necker moet u schinden,
Daer en is schip, noch knecht, tis al bedorven vverck,

Adriaen.

Den knecht moet slapen, vvant hy en is niet seer sterck,
vvy hebben over nacht ghetimmert vvy tvvee t'famen,
Soud nu bedorven ziin, dat soud' ick my claer schamen:
En t' schip moest ziin verbrand, eert onsen vyand creegh,
Maer ick hoop noch dat al sal comen vvel ter deegh,
Geeft den moet bid ick noch niet gheheel nu verloren:
Ick sal selfs dervvaerts gaen en naer de vvaerheyt sporen,
Heeft hy slechts noch geen vveet, so ist noch al cleyn schaed'.

Herrogeir.

En vvaert op morghen nacht niet doenlijck, ist te spaed'
Oft noch eens hervat vvaer, dunckt u dat vvel soud dooghen.

Adriaen.

Het beste dat my dunckt sal ick u gaen vertooghen,
Dat voor ons raedfaem is, ick sal met grooten vlijt
Het schip gaen soecken eerst, en ghy sult tusschen tijt
Oft Sevenberghsche Slot u allegaer onthouven,
Ist daer noch vvel ghestelt, soo sal ick u vvaerschouven:
Iae comen selfs tot u, en halen u alst past.

Herrogeir.

vvel die loos is heel goet, aenvaert ghy dan den last,
Aen d' Excellenci sal ick schrijven dees tijdinghe.

Lambert.

Och, dat noch dooghen vvoud', dat vvaer een verblijdinghe,

E ij VVant

vvant tis verdrietich als d'oncoften zijn ghedaen,
Dat de faeck dan niet en vvilt vvel, oft voorvvint gaen,
Het verdriet een Soldaet, die vroom is van ghemoede.

Adriaen.

Gaet in. Nu vvel ick gae, de Heer zy uvver aller hoede,
En laet ons morghen vveer bly comen al te gaer,
Miin hert verlangt daer naer, ick vvoud dat terstond vvaer.

Herrogeir.

Gaen in. Gaen vvy naer Sevenbergh', en houden ons verborghen,
Tis eenen cleynen tijd, te beyden noch tor morghen,
Soot dan noch lucken vvil, maer het moet zijn beproeft,
Een die een bruyd vervvacht, vvel veel ghedulds behoeft.

Vande vierde Gheschiedenis, de eerste uytcomst.

Graeff Mauritz, Des Schippers knecht.

Graeff Mauritz.

*Graeff
Mauritz
alleen myt* **A**Ls eenen lagher goet, die ter jacht is bedreven,
In hoop, in sorgh, jae in veel angst, en pijn moet leven,
Als hy een seer schoon vvilt voor ghevvis heeft ghespeurt,
Tot dat ghevanghen is, hy dickvvils sucht en treurt:
Soo ist mer my ghestelt die ben vol hoop, en duchten,
Breda, Breda, ghy doet my nu vvel svvaerlijck suchten,
Nu ick sie dat met u seer qualick lucken vvilt,
Ses daghen is nu schier dat my t'hert int lijf drilt,
Mitsick met al het volck hier heb alreed' ghelegghen,

En

En naer dit schip ghetoeft t'schiint t'fal nu zijn ter deghen,
Eerst vvaft door t'Schippers knecht, naer door den storm en
vwind,

Dat de saeck te rugg' bleef, hoet nu sal zijn volindt
Vervvacht ick hier t'bescheed, en t'hert is my vol pijnen,
Ou, ginder comt een bood', hy vvilt heel vroliick schijnen,
vvel Matros, hoe ist al?

De schip-
pers
knechte
comt nye.

Des Schippers krecht.

Heer tis met allen goet,
t'Suer is al over nu, vervvacht vrij nu het soet,
Sy zijn al binnens booms, ick hoop t'fal nu vvel lucken,
Het ijs dat quelt haer vvat, maet sy slaen't vast ontstucken,
vvy vwaren eerst benout, vvy raecten op een plaet,
Het vvater quam int schip, daer vvas seer cleyne raet,
De Heer heb danck en lof, tis al ten besten comen,
Het Schip is nu besoght, daer en is niet te schromen,
Ick hoop t'fal al vvel zijn, ick en vreef' niet een cruys,
Naer middagh clocke tyvee sal open gaen de fluys,
Den toif is daer ghebreck, dat sal veel deught vervvecken,
De knechten sullen selfs het schip door ijs gaen trecken,
Sy hebben hem van doen, dus Heer vveest nu gherust.

Graeff Mauritz.

Ick gae naer miin volck toe, ick ben nu seer belust
Dat avond vvorden sal, en dat het sal ghedijen,
Ick vvas veorvvaer bedroeft, maer nu moet ick verblijen,
Alst soo naer is, ick hoop dat de saeck heel goet vvert,
O Heer geeft doch miin volck een Leeuvs, en manlijc hert,
Dat sy't uyt richten vvel, en haer stuck vvel beleyden.

De Knecht.

Heer, ick gae vveer naert'schip, den Baes sal my verbeyden,
Daer moet steeds ghepompt zijn, vvant het schip is heel out.

D ij Graeff

Graeff Mauritz.

In s'Heeren naem gaet dan, en draeght u cloeck en stout,
Groet my de Borsten al, seght dat sy my vervvachten,
Gaen in. Ick hoop eer de clock een by haer noch te vernachten.

Vande vierde Gheschiedenis, de tweede uytcomst.

*Adriaen van Berghen, Eenen Sergeant van't Casteel,
Eenen Soldaet van't Casteel.*

Adriaen.

WAt hebben vvy nu doch al last en pijn ghehadt,
Verscheydē vreef, en angst, dan vvaft dit, dā vvaft dat
Eerst quam t'koud vwater fel vvel sterck int schip gheloopen,
Och d'arm Soldaten al, die moestent vvel becoopen,
Mer natte voeten kout, creech elck daer schier den hoeft,
Den knecht oft ick, elck een van ons steeds pompen moest,
Om t'vwaters vvil. en oock om t'hoefsten te verdooven,
Het ijs dat quelden ons, tis seer quaet te ghelooven,
T'gheen ons al is ontmoet, maer t'meest is nu ghedaen,
T'schip is oock al besoght, de sluyfen open staen,
T'gheen nu voorhanden is, is voort aen goet te vvaghen.

De Sergeant.

Maet, ghy comt juyft te pas, daer moet torf ziin ghedraghen,
Hy is al om ghebreck. de koud' die vvord te groot.

Adriaen.

Ick vvaer lang binnen, maer d'ijs doet te grooten noot,
Doet

Doet my vvat knechtē doch, dat t'ſchip doort ijs vvat treckē.

De Sergeant.

Soldaten trecken ? hou.

Adriaen.

r' Sal haer voor een vier ſtrecken,
Vervyermen ſullen ſy haer, en het moet doch zijn.

De Sergeant.

Sa gaſten, ghy moet nu ras trecken aen de lijn,
Soo ghy tof begeert, oft ghy en crijght gheen en binnen.

Een der Soldaten.

VVaer hy niet ſoo van nood', vvy ſoudent niet beginnen,
Maer nood die breeckt de vvet, vvy ziin reed als ghy vvilt.

Adriaen.

Het ſchip light hier naer by, d' ijs hevet al ghevilt,
Nu treckt al cloecklijck aen, en toont u als fray Baſen,
Hoor doch al naer den roep, hoe moogh ghy ſoo raſen.

**Een der Soldaten roept woog
en d'ander al nae.**

32
Hier ofte
vijf solda-
ten comen

En grijpē
de lijn op
haere
ſchouderē

Het paert van Troyen,
Gaeter met ſchoyen, cheu.

Noch een mael.

Het paert van Troyen,
Gaeter met ſchoyen, cheu,

Adriaen.

Delijn die
breeckt en
vallen.

Het ſchip is verr' ghenoegh.

Een der Soldaten.

Voorvvaer tis nu vvel tijt,
Nu vvy hier ligghen al, ghy boofsvicht als ghy zijt,
Siet dat ghy haest tof bringht om ons ter deegh te vvermen.

Adriaen.

Adriaen.

Ghy sult tof criighen claer, de Heer vvil uvv's ontfermen,
t'Gheen ghy ghetrocken hebt, is recht Troyaensche peirt,
De koud' vergaet u haest, u dood mv noch vvat deirt,
Maer tis gherockt, het moet nu doch zijn af ghesponnen,
Het staet my noch vvael aen, tis noch al vvael versonnen:
Den vyand is bevreest, de sorgh comt hem aen boort,
Sy hebben van t'volck in den Clundert vvat ghehoort,
Des zinn sy ongherust, sy laten den moet sincken:
dan op Geertruyden-Bergh, is al haer achterdincken,
daer zinn sy vroegh en spaed' te been met alle man,
het vvaeckter nu doch al, vvat vvapen draghen kan:
den Gouverneur aldaer, is heel en al t'onvreden,
Lancia Veisa, is met haest daer heen ghereden,
Mer paert-volck hier ghelicht, dat juyft vvael te pas comt:
Voor Breda en zinn sy met allen niet verschromt,
haer en dunckt doch gants niet dat haer yet kan misschieden,
het hoeft treckt uyter stad, dat daer hoort te ghebieden,
Tis een ghevvenschste facek, tis vvael naer mijnen sin,
Maer hou, ick vergeet my: ick en moet niet te min
Gaen sorghen: dat sy tof op het Casteel gaen bringhen:
En daer moet ick by zinn, vvant daer aen sonderlinghen
Gheleghen is: dat hy niet te diep vvord' ghelicht:
daer nood voor handen is, dient al om goed toeficht.

Gaet in.

Vande

34

Vande vierde Gheschiedenis, de derde uytcomst.

*Des Schippers knecht, Adriaen van Berghen, Een van
de Torf-draghers.*

Des Schippers knecht.

MYn armen doe my vvee, miin bloed is my vercrompen,
Door dit langh-duerich vverck, dagh en nacht soo te
pompen,

Om dat t' schip soo leck is, quelt ons het vwater seer,

vvat ick pomp tis al vveer aen, en dat noch te meer,

Om datmen t' hoesten van al de verborghen knechten

Niet en soud hooren eens, ick en vveet vvat aenrechten,

Om dat al vvel soud zijn soo't hoort, al stil en dier,

Al is het Crijchs-volck noch vvel ghemoed en seer fier,

Den hertsvveer, hoeft, en koud', die quelt haer t' allen kanten,

Ick heb nu mijnen Baes aen t' pompen vwillen planten,

De draghers draghen torf, ick beveel hem de vvracht,

Daer moet doch een zijn die opt meten vvel neemt acht,

Laet den Baes oock vvat doen, hy kant seer vvel beschicken.

Och mijn hert begint my nu al vvat te verschricken,

vvant den tijd is nae by van de bestemde daet,

Het vvaer een deerlick stuck dat sulcx ons ginck bedroeven,

My dunckt dat dragē lang duert, vvaer magh den Baes toeyē?

Siet gindet comt hy aen, ick hoop tis vvel bestelt.

Adriaen.

Nu Borsten tis ghenoegh, daer is een goet stuck ghelt,

Draght nu niet meer, gaet vrij, vvilr vrolijc de borst smeerē,

Tis Saterdagh, gaet en vvilt luffich sulcx verteeren,
En Maendagh ghevet pas, fiet dat ghy de rest draeght.

Een vande Draghers.

u reden ons voorvvaer met allen vvcl behaeght,
En vvy bedancken u van uvver grooter deughden,
En sullen terstond gaen op bancken vrij met vreughden,
Int u belieft comt by, hebt het soo goet als vvy.

Adriaen.

Den tijd ons leeren sal, maeckt ghy u altijd bly,
Ick vveet doch vvcl ghy en sult daer gheen land om coopen.

Een vande Draghers.

vvy moeten dickvvils gaen, jae draghen en seer loopen,
En dat al om den kost, alst dan eens dus vvcl luckt,
Dan lacht het hert int lijf, ons oock gants niet en ruckt
hoer s'ander daeghs sal gaen, oft vvaer vveer ander halen:
dus Schipper vaert ghy vvcl, en vvilt vleus naer ons talen.

Adriaen.

De Heer sy des gedanckt, die ben ick ommers quijt,
T'vvas schier bedorven vverck, het vvas oock meer dan tijd
dat sy vverck lieten staen, en daer uyt ginghen scheyden,
Maer vvaer mach mijn ē knecht doch zijn, vvat mach hy bey-
Ou, ginder staet hy juyft, Maer vvaer blijft ghy so lang? (den

De Knecht.

Ick ginck vvat op een zijd', my vvas vrij al vvat bang,
Van al dat pompen zvvaer, maer hoe zitt ghy ghevaren?

Adriaen.

Tis nu al goet, maer ick vvas in seer groot besvveren,
Ons saeck vvas schier ontdeckt, de plancken by naer bloot,
door r'dragen van den torff, maer ten heeft nu gheen nood,
Tis nu al vvcl beschickt, ick moest haer drinck gheld gheven,
Vvaer door het draghen is tot Maendagh te rugg' bleven,

dus

Dus ben ick in dat deel, vvel ghemoed en gheruft.

De Knecht.

Ick sal vveer pompen gaen, en doen het vverck met lust,
Het pompen doet vvel veel goets, dat sy t' volck niet en horen
vvan de Soldaten meest int hoeften schier versmoren,
Het vvelck de pomp seer fray met haer gheraes verdooft,
Het is des Heeren vverck, die haer t' verstand berooft,
Dat sy al ons bedrijf niet en sien oft en mercken.

Adriaen.

Tis al seer goet te doen, als de Heer vvilt met vvercken,
Dus ist nu vvel hoogh tijd te bidden mer ootmoed,
Och Heer gheeft her volck doch een hert en goeden spoed,
Dat sy dit boos gheslacht eens moghen uyt Stad drijven,
En Broer laet ons doch nu d' een d' ander ghetrou blijven,
T'gheld ons nu, den tijd die naeckt, te nacht ist te doen,
Steld u aen t' pompen cloeck, en blijft van herten koen,
De Heer dat vvet ick vvel, sal ons stuck vvel uytvuren.

De Knecht.

Ghetrou blijf ick altijd, nu en tot aller uren,
Van t' schip en vvijck ick niet, de uytcomst moet ick sien,
Oft ick daer bleef vvat ist t' al blever oock noch thien,
Als Breda verloft vvord, soo ist noch al ter deghen,
En ick en tvvijfel niet, nu t' dus verr' is ghecreghen,
Oft t' sal af loopen vvel, miin hert tuycht sulcx ghevvis.

Adriaen.

Ick moet naer de Stad toe, mids ons gheboden is
Dat daer maer een int schip van ons en magh vernachten,
D' arm Pleyters slacht ic nu, die d' eynd' van haer saeck vvachtē
Sy hopen alles goets, maer ziin nochtans bevreesst,
Soo is t' hert oock bezvvaert, zvvaermoedich is den gheest
Tot dat t' vverck is yolbracht, dvvelck nu seer haest sal vvesen,

F ij Ten

Ten tvvaelven nu te nacht, sal t'hert hoop ick ghenesen,
Dat nu vvat bedroeft is, tsal dan eens sijn verheught,
Oms eerste tsamen comst sal zijn met meerder vreught,
Daer tvvijfel ick niet aen, de Heer die salt ons jonnen.

De Knecht.

Het vyord van ons ghevvaeght, nae t'beste dat vvy kunnen,
Denckt dat den tijd voor t'volck int schip ooc valt vvel lanck
Sy lijdē hongher groot, benout van kaud' en stanck,
Maer t'vvord vergheten haest, als sy den troost ghenieten.

Adriaen.

My sal verlanghen seer als ick sal hooren schieten,
Maer tsal haest ghedaen zijn, het vvord seer haest gheklaert,
Gaet dan naer t'schip toe, en vveest gantsch niet vervaert,
Aen d' Excellenci sal ick terstond de vveer' schicken,
Hoe de saeck ghestelt is, ick sal hem bescheet schicken,
Op dat als het tijd is hy ons oock sy ontrent,
Ick beveel u mijn schip, en t'gheen u is bekent,
Draeght forgh in als, vvilt op de saeck als hoort passē,, vvel,
t'Sal morghen beter zijn, men sal haer verrassen,, vvel,

Vande

38

Vande vijfde Gheschiedenis, de eerste uytcomst.

*Eenen Soldaet op't Casteel, Capiteyn Lambert, Eenen Sol-
daet uyt der Stad, Capiteyn Herrogeir, Capiteyn Frevel.*

Een Soldaet opt Casteel.

Verdrietich ist dus lang op schilt-vvacht te staen, hier,
Tvee uren lanck heb ick hier nu vvcl ghegaen, schier,
vvat menich vreemd ghepeys comt my int hert ghestreken,
Des daeghs leef' ick seer veel, om vveten d'oude streken:
Van Troyen de schoon Stad, vvas dat ick ghister las,
Hoe sy heel te grond ginck, hoe sy ghevonnen vvas:
Door het groot houtē paert, dvvclck stond voor des stad vvestē
Ten cond ter poorten niet in, des sy noch ten lesten
Een groot gat maeckten ras, en trocken t'paert daer in,
Dat paert, dat paert, light my heel vast in mijnen sin,
Mids dat de Stad daer door gheraect is in rood' kolen:
Mars kind'ren gaen noch al in derghelijcke scholen,
Voor sulcken harden dagh ist dat ick altijd ducht,
Als ick van Troyen leef', ick altijd svvaerliick sucht:
Door meynen vvcl te doen, soo vvaren sy bedrogheir,
Den vyand meynden sy, dat vvas heel affghetoghen,
Maer (eylaes) niet, het paert vvas vol ghevvapend' mans:
De Maeghden schoon die soo fray songhen aen den dans,
En de Troyanen cloeck, die moesten al becoopen,
Men sagh den grooten brand de schoon stad overloopen,
Om Helena vvas dit te doen, de schoone bruyt,
Een liedeken is daer aff dat moeder nu noch uyt.

Defen sol-
daet gaet
wandelen
op de ga-
lerij van't
Casteel.

De Soldaet singht/ dy de wijse:
Dande Holenarin.

Hoe raecten Tropen in schanden/
Dooz dat boos versierde Paert/
Gheladen met u Dpanden/
r Paert troockt ghy in onbeswaert/
Ter midder nacht sy uyt vielen
En wilden die al vernielen/
Die daer soo cloeck waren vermaert.

u Maeghden hoorde men singhen/
Men wachte gheen teghenspoet/
Het een ghedrups sy aen vinghen/
En storzen dat edel bloed/
Den brand heeft u over vloghen:
r Paert dat ghy hebt in ghetoghen
Brocht u haest onder de voet.

De Soldaet spreekt.

Maer hola, vvat hoor' ick, hoe magh dees pomp soo tiere,
Ick hoor gherucht van volck, seer vreemd zijn dees manierē,
Soud' de rond' oock vvel ziin, tis vvel een vreemd ghelaed,
Arm, arm, arm, arm, arm, arm, nu vveet ick gheenen raed
Het volc vvoort hier al vermoort, och vvat mach daer geschie-
vvaer blijf ick arm gesel, vvisst ick vvaer henen vlieden, (den,
Och, vvisst ick nu een gat, vvaer vluchten met miin lijf,
Op d'ander Bolverck is t' selfd', dits een vreemd bedrijf,
Och, tis verloren kans, ick mocht vvel vrij, vvel sorghen:

Qui va la?

Lambert.

Soo ghy vuilt.

Eerz

Capiteyn
Lambert
comt op de
galerij en
dooysteect
de soldaet.

Een der Soldaten.

Ghenaed', vvilt mijn lijff borghen.

Lambert.

Tis hem nu al gheklaert, tis al ghevonnen,, spef,
God heb lof, tis tot noch toe al begonnen,, vvel,
Al de Soldaten zijn nu meest doot oft ghevanghen.

Een der Soldaten wjt der Stad.

Och, vvat elend' is dit, vvilt ras hout en vyer langhen,
Het vvord daer al vermoord, vvat hoor ick al gheschals,
De bruggh' dient verbrand, oft vvy comen al om hals,
Het vvaer goet konden vvy haer noch ghehouden binnen,
Sa, sa, bringt hout ghenoech, vvy hopen te vvinnen,
Soo maer d'ontset comt aen, het vvord vveer haren dagh.

Lambert.

Sa, sa, schiet de Poltrons, laet haer doch gheen verdrach,
Haer meyningh' is de brug te branden en te schenden,
Laet ons het gheschut nu met vlijt naer de stad vvenden:
Schiet, schiet, en jaeght haer doch met gevvelde van de brug,
Haef-op, haef-op, haef-op, sy loopen vveer te rug,
Nu het Casteel ons is, de Stad die moeder blijven.

Herrogeir.

Capiteyn Paulo scheen veel vvonders te bedriiven,
Met sessendertich Mans quam hy ons fel aen boort:
Maer hy moest vveer op't huys, hy moet niet dander voort:
Ghenadich God hoe siemen een sacck haest verkeeren,
Ick hoor trompetten slaen, het zijn voorvvaer ons Heeren,
Die met het ander volck ons komen nu ontrent.

Lambert.

Sy ziint al selfs, vvant die trompet is my bekend:
De Land-poort sal ick nu doen terstond open stellen.

Herrogeir.

40
Twee ofte
dri soldaten
comen vā
binnen de
de stad en
meynē de
brug vane
Casteel in
brand te
crighen.

De solda-
ten van
binne loo-
pen wegh.

Herrogeir.

Al daer niet, vvant het ijs dat soud haer te seer quellen,
Loopt naer de palisaed', treckt die om met ghedruys,
De palisaed' meyn ick die hier staet by de Sluys,
Daer ons torf-schip door quam, daer moet ghy haer in laten.
Frevel.

De Graeff van Hohenlo is daer tot onser baten
Dicht onder het Casteel, Graeff Mauritz vword vvervacht.

Herrogeir.

Siet dat ghy al ghelijck met ghevvelde en met macht,
Haer terstond binnen krijght, vvilte allen middel soecken,
Ick sal my oock ter vvilj met mijn volck gaen vercloecken:
Lancia Veisa moet hem gheven in mijn hant,
Hy moet nu leeren vvat is een affghesett Sant.

Vande vijfde Gheschiedenis, derweede uytcomst.

*Graeff Mauritz, Capiteyn Lambert, Een Trommelsla-
gher uyt der Stad.*

Graeff
Mauritz
spreekt op
de galerij
int by zijt
van veel
Heerē en
Capiteyn-
nen.

Men blaest dzy mael met Trompetten op de Ga-
lerije ende men Trommelt tusschen beyden: en
de daer naer spreekt:

Graeff Mauritz.

DE Heer heb loff en danck, dus verr' zijn vvy ghecomen,
Nu moet met aller vlijt de Stad zijn in ghenomen.
Elck toon hem als een Leeuyv, en in als onvertsaecht,

Ick

Ick hoop den goeden God die voor ons sorghe draecht,
 Sal de Stad nu oock haest in onse handen gheven:
 Maer een saeck boven al miin Hoplie vveird verheven,
 Is hier die ick nu moet versoecken, vvelck is dat
 Elck verschoon dit miin volck, miin Vaderlicke Stad,
 En verschoont alder meest, de Maeghden, en de Vrouvven,
 Als vroom Soldaten vvilt u doch al vvcl onthouven,
 Dat ghy den Borgher gheen ghevvelde oft quaet en doet,
 Haer hert is doch met ons, heel vroom is haer ghemoet.
 Ons ghedenckt voorvvaer vvcl, hoe sy nu leest gheleden,
 Met haren vyand soo cloeck, en soo vroomlijck streden,
 Dat hy de Stad behiel t'vvas teghen haren danck,
 Veel lieten t'leven daer voor haren onderganck,
 vvilt doch dat bid ick u al tsaemen hier aen dincken,
 Ick betrouw u vvcl toe dat ghy haer niet sult crincken,
 Al ist dat den Crijch onse een ander lesse leert,
 Den Crijchsman die deugt doet sijn naem, en saem vermeeret
 Als hy de saeck infiet in als naer den betamen,
 De Heeren Staten ziiin doch vvillich u al tsaemen
 Hoogh te vereeren vvcl, betrouw haer sulckes vrij,
 Soo ghy haer niet betrouw, ick bid betrouvvet my,
 Die u jont alles goets, alst dickvvils heeft ghebleken:
 Toont u als mannen cloeck, doet nu doch van u spreken,
 In drijen sullen vvy ons gaen bedeylen dan,
 Tvvee hoopen sullen haer op beyde zijden van
 De Vesten spreiden snel, en met den derden spoedigh
 Naer de Merckt trecken aen, en soecken vvcl cloeckmoedigh
 Den vyand daer hy is, ick hoop hy moet vvcl voort,

**Eenen Trommel-slagher wyt de Stad slaet de
 Trommel/en steeckt den Hoed op.**

G Lambert.

Lambert.

VWat ist dat ghy begheert?

Den Trommel-slagher.

VVy bidden om accoord,
Aen d' Excellenci com' ick sulcx hier nu begeiren.

Lambert.

Voor de Soldaten, oft voor yvie, vvilt dat vercleiren,
Soo sulcx vvel vvord ghemeynt, dat yemands com' by ons.

Den Trommel-slagher.

Ba, de Soldaten ziin al lang' voort als Poltrons,
Sy laten u de Stad, sy vluchten met veel schanden.

Graeff Mauritz.

Seght dan de Borghers aen, daer is ghenaed' voor handen,
Dat sy haer Heeren hier doen comen met der daet,
En keert u haest tot haer, eer dat het vvord te laet:
Seght d' Excellenci selfs doet haer nu sulcx ontbieden,
vvat soud' den vyand soo seer schandelijck gaen vlieden,
Ick en had dat voorvvaer, miin leven noyt ghedocht,
Ick sie de Heer heeft in haer eenen schrick ghebrocht,
T' luckt voor de Borghers vvel, het comt haer al ten besten,
Maer gaen vvy voor t' Casteel een goet verdrach bevesten.

Sy gaen
vā de ga-
terijen co-
mē benede
het Casteel

Vande

44

Vande vijfde Gheschiedenis, de derde uytcomst.

Eerste der Borghermeeſteren, Graeff Mauritz, Tweede der Borghermeeſteren.

Eerste der Borghermeeſteren.

O Doorluchtichſten Prins, o goedertieren Vorſt,
vvy vveten dat u naer gheen goet, oft bloed en dorſt,
T'welck ons te ſtouter doet hier comen voor u ooghen,
vvy bidden ſiet ons aen, door een recht med-ghedooghen,
Ontfangt ons Borghers doch al t'ſamen in ghenaed',
u Onderdanen ziiin ſy doch al vroeck en ſpaed',
Tis u Voorvaders Stad, uyt haren ſtam gheſproten,
vvy hebben ſoo veel deughts van't Naſſauſch' huys genotē,
vveeft doch noch dees reys tot ons met u jonſt ghereed,
Al is den vyand by ons ghevveeft tis ons leed,
En teghen onſen danck, is ſulcx gheſchiet vvarachtich:
vvat verdriet dat ſulcx ons vvas is elck vvel indachtich,
vvalt ſulcx doch vvel inſien als Vader goedertier.

Graeff Mauritz.

Ghy Heeren denckt claer niet dat ſulcx is miin manier,
Dat ick als vyand ſoud' tot u nu ziiin ghecomen,
Maer tot beſchudding', en trooſt van d'oprechte vromen,
En al dat ick doe en is voor miin eyghen niet,
Der Heeren Staten vverck iſt al dat hier gheſchiet:
Tis ſ' Lands ghemeynen Raed die my nu te vverck ſtellen,
Sy ſenden my niet om u eenichſins te quellen,
Maer om te brenghen u met haer in een verbond,
Tis u gheluck dat ick den vyand u niet en vond,

G ij

Had

Metgroot
te cerbie-
dinge co-
men de
Borgher-
meeſters
by ſijn Ex-
cellencie.

Had hy in stad ghevveest, ick had hem moeten soecken,
De Stad vvaer licht gheschend oft gherooft in veel hoecken,
Des danckt God boven al, diet nu soo heeft gheschickt,
Hy maect den vyand soo verbaest, en soo verschrickt,
dat hy al sonder slach oft stoot met schand ghevlicht, is:
vyat ist dat ghy noch sorght, oft vvaer voor t' hert beducht, is?
Ick segh u Genaed' toe, maect vreught als nu ter tijd,
Met een cleyn sommaghelts vvord ghy gheheel bevrijd,
Van allen overlast, en moettvil der Soldaten,
Een tonne schats geeft aen de Vereenichde Staten,
denckt dat veel heeft ghecost nu desen grooten tocht,
denckt dat ghy met cleyn ghelt tot vrijheyd zijt ghebrocht,
Ghetoghen zijt ghy uyt het jock der slavernijen,

Tvveede der Borghermeesteren.

u Excellenc' es vvoord doet ons gheheel verblijen,
En vvy bedancken haer, van de bevvesen deught,
u aen gheboden g'naed bringt ons een groote vreught:
Maer t' hert vvord ons bezvvaert als yemand spreckt van
gheven,

den middel is te cleyn, die ons is over bleven:
vvy zijn onlangs berooft, een deel der stad verbrand,
Gheschat, gheschoren oock, vvy en heel het plat Land:
Te schaed' lijck is ghevveest de groote uyt teeringhe,
Iae dan gheseten oock heel ghebloot van neeringhe,
Hoe soud' ons mogh' lijck zijn nu ziind' in desen staet,
Te gheven eenich ghelt, vvy vvetens gheen en raet:
de Heeren Staten goet, die moeten ons verschoonen.

Graeff Mauritz.

Al vvat ghy daer segh ben ick bereed te vertoonen,
En u vvoord oock te doen, al naer u eyghen segghien,
Maer dit is nu de saeck, die ghy moet over legghen,
De Crijchslie in dees tocht gheleden hebben nood,

46
En t'lijf voor u ghevyaght, en niet ontsien haer dood,
Tis meer dan reden claer dat sy vveer vvat ghenieten:
Een Crijchf-man lijd seer veel, en laet hem niet verdrieten,
Op hoop van vvat buyts, oft van eenen goeden loon,
Ghevonnen is u Stad, de knechten hebbent schoon,
Dus spreeckt in tijds, t'vvaer my leed soud ghyt nae beclagen,
Het Crijchf-volck comt vvat toe die den hals moeten vvagen
Maer mids den middel cleyn, soo ghy hier selfs verhaelt,
Te vreden sullen sy ziin als ghy haer betaelt
Tvvee maenden Solds in gheld, stelt haer daer met te vreden,
Dan sult ghy voorts naer recht en alle oude zeden,
Stil leven gheruyst, jae behouden al u goet.

Eerste der Borghermeeſteren.

Hoe seer dat ons sulcx smert en schier raeckt s'herten bloet,
Soo sullen vvy noch sien (ist doenliick) op te bringhen,
Vvy dancken u Genaed' dat ghy soo sonderlinghen
Tot ons gheneghen ziit, u Princelicke jonst
Is ons seer aenghenaem, vvy segghen vry ten ronst
Dat t'volck oock tuvvaerts is, met liefd' en trou gheneghen,
En vvy bedancken u, van al ons Borghers vveghen:
u Dienaers blijven sy nu en haer leven lanck.

Graeff Mauritz.

Geeft God doch boven al den loff, prijs, eer en danck,
De Heeren Staten oock, die den cost ghedaen hebben,
Daer naer dees Hoplie cloeck, die u bygheſtaen hebben,
En vveeft voorts al goets moets, en leeft voort aen met lust,
Gaet en vercondicht dit, op dat het volck gheruyst
Vrijmoedich leven mach, en Godes eer verbreyden.

Tvveede der Borghermeeſteren.

De Heer vvil u o Prins, voort aen al om gheleyden,
Om u vven vyand snel te bringhen int ghevveen,

Der vromen leyds-man is hy, en den troost alleen.

Graeff Mauritz.

Nu is hier anders niet te doen dan God te loven,
vvant d'overvwinning' comt doch al van hem daer boven:
Hem sy loff, eer, en prijs, die t'hert soo heeft ghesterckt
Van de Crijchslie, die soo cloeckmoedich in haer vverck,
den vyand nu ter tijd fray hebben over vvonnen:
Het is seer stout volbroght, dat lofsijck vvas begonnen,
Den vyand maeecten de Heer verschrickt en verbaest,
Met schand verrocken sy uyt stad, met grooter haest,
Maer haren danck sal claer van Parma niet seer groot ziin,
Ick sorgh dat haren loon voorvvaer vvvel mocht de doot ziin.
Nu Hopman Herrogeir u segh ick naer veel eer,
Ick beveel u t' Casteel, en de Stad, en noch meer
Sult ghy oock over t'heel Land van Breda ghebieden,
De Borghers beveel ick u, en al de goed' lieden,
Die daer in vvoonen nu, dat ghy haer vvvel bevvaert,
Ghy vvord eer yet lang (hoop ick) Gouverneur verclaert,
De Heeren Staten ziin't die u de eer bevvijsen :
Capiteyn Lambert u moet ick nu oock hoogh prijsen,
Ghy sult Sergeant Major ziin van't volck en de stad,
En d'ander Crijchslie al, ghy crijghes al te bad,
Door d'eer die u toe comt sal elck u seer hoogh achten:
Verbetering' sult ghy van staet en loon vervvachten,
T' vvord u vergolden vvvel voor uyven trouvvven dinst:
Betrou't my sulcx vrij toe, vvie ghy ziit meest oft minst,
Ick svveer dat ick sal by de Staten heel v vvoord doen,
vvilt daeren tusschen oock dienst met trou en accort doen.
En gaen vvvy alle dinck ter deegh beschicken dan,
Sien vvie hier blijven sal oft daer vveer trecken van,
Bevelen God de rest, die de saeck sal stieren,, vvvel,
Dat vvvy in sijnen naem doen sal claer noch tieren,, vvvel.

Besluit

48
Besluit-reden by den Dicht-stelder.

HEt onderscheyt kond ghy nu mercken dat daer is
Soo tusschen Troyaensch' paert, en torf-schip vvaer be-
vonden,

Sy hadden beyd' den buyck vol mans ghevapent fris:
Sy trocken haer beyd' in, de Treckers ziin verslonden,
Al haren ballast vvas gheladen met druxx vvonden,
Maer Troyen raecten heel in nood, te grond' verbrand,
Breda dat vvord verlost, ghevrijd tot dier stonden,
En Troyen viel haest in der vvreden Grieecken hand:
Maer Breda dat criight van sijn vrienden onderstand,
Haer Bond-genoten ziji't die tot haer ziji ghecomen:
Tisden Nassauschen Held, uyt den naem van t'heel Land,
Die haer soo goedertier in ghenaed' heeft ghenomen,
Verbljyd u dan Breda, verheught u al ghy vromen:
Eert, prijst, looft u vven God, vweet hem danck boven al,
vvant u vvanden zijiit ghy quijt, leeft sonder schromen,
Denckt vrij dat ghy zijiit van't vercoren Gods ghetal,
En dat hy sijnen Naem door u groot maken sal,
VVilt dan dees cloecke daed altijd ghebenedijen,
Gheluckigh zijiit ghy claer hier in dit aerdsche dal,
Om dat men u nu siet van't Spaensch jock heel bevrijen,
De denght aen u betoont vvilt doch rond uyt belijen,
Al u vven druck moet nu in blijdschap soet verkeert,, zijiin,
Die u doen onderstand die moeten hoogh ghe-cert,, zijiin.

Eynde des vijfde Boecx.